

"באתי לגני" לאורך השנים

סקירה מיוחדת
על מאמרי "באתי לגני"

הקדמה

סקירה זו, נכתבה לקראת יו"ד שבט ה'תש"ע, בו מסיימים בפעם השלישית את לימוד המשך 'באתי לגני'.

הסקירה מקיפה את מאמרי 'באתי לגני', החל ממאמרו של כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ע ודברי הרבי אודותיו, ועד למאמרי באתי לגני של כ"ק אדמו"ר, פרטיהם ענינם וסדר הוצאתם לאור, בצירוף סיפורים בלתי ידועים, מהם המתפרסמים לראשונה.

לכתבת הסקירה נעזרנו רבות בהוצאה החדשה של הספר 'תורת מנחם סה"מ באתי לגני'. וכן בספר 'ימי בראשית' וברשימות הרה"ת ר' מיכאל אהרן שי' זעליגסון.

השתדלנו שלא לזלוג מנושא הסקירה לענינים הנוגעים לקבלת הנשיאות, הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ע ותיאורי יו"ד שבט (ענינים אלו קובעים ברכה לעצמם).

יש לציין שהנכתב הוא באחריות הכותב בלבד.

תקוותנו שקריאת סקירה זה תוסיף חשק ותשוקה בלימוד מאמרי באתי לגני, והעיקר - שנוזכה השנה לסיים את המחזור השלישי של לימוד באתי לגני, בשמיעת מאמר דא"ח מרבינו נשיאנו בגאולה האמיתית והשלמה.

באתי לגני תשי"י

בשנים האחרונות לחיי-חיותו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בעלמא דין, לא היה אומר מאמרי חסידות, בעקבות כך היה מוסר לקראת כל חג ומועד שקרב - מאמר שנאמר על ידו בשנים קודמות בהוספת 'דיבור המתחיל' וקיצורים חדשים, על מנת להדפיסו ולפרסמו ברבים.

נוסף לכך, היה מצווה על חתנו, כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו - שהיה ממונה על עריכת והוצאת הקונטרסים - לצרף 'פתח דבר', הערות, 'מראי-מקום' והוספות שונות (כ'הערות שוליים' וכדו') בגוף המאמרים, או כהוספה לקונטרס.

הקונטרסים היו מופצים בריכוזי אנ"ש, בתוספת הדרישה ללומדם באותו תאריך. כמו כן היו הקונטרסים נשלחים באמצעות הדואר לרבנים ומשפיעים ברחבי תבל. יחד עם הקונטרסים היה נשלח בהוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, מכתב כללי-פרטי מחתנו - רבינו נשיאנו.

לקראת יו"ד שבט ה'שי"ת יום היאצ"ט של סבתו, הרבנית הצדקנית מרת רבקה ע"ה, הכין כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ המשך מאמרים שנאמר על ידו עשרים ושבע שנים קודם לכן - ביו"ד שבט ה'תרפ"ג. ההמשך חולק לארבעה חלקים, חמשה פרקים כל חלק.

החלק הראשון הוכן לקראת יו"ד שבט ונוסף לו פתיחה, קיצורים וסיומים חדשים, כשה'דיבור המתחיל' הוא "באתי לגני" הלקוח משיר השירים (פרק ה' פסוק א').

החלק השני הוכן לקראת י"ג שבט יום היאצ"ט של אמו הרבנית שטערנה שרה ע"ה, וגם לו, כקודמו נוספו פתיחה, קיצורים וכו', ופתיחתו בד"ה "היושבת בגנים", פסוק הלקוח אף הוא משיר השירים. (פרק ח' פסוק י"ג).

החלק השלישי יועד לצאת לאור לקראת חג הפורים, והחלק הרביעי לקראת יום ההילולא ב' ניסן, אולם טרם נכתב למאמרים אלו ד"ה, פתיחה, קיצורים וסיומים חדשים.

שני החלקים הראשונים יצאו בקונטרס אחד, "קונטרס עד", שהגיע מבית הדפוס ביום שישי ט' שבט תשי"י, בצירוף 'פתח דבר' מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. כמה מהתמימים שמו לב שמהתואר שליט"א הנכתב על כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ב'פתח דבר' נשמטה האות 'י'...

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ציווה ללמוד את המאמר הראשון ד"ה "באתי לגני" ברבים ביום השבת, יו"ד בשבט.

רבינו הכניס את המאמר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, וע"כ מספר ברשימה מיוחדת שכתב (הודפסה במפתח לספרי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ):

"המאמר (הקונטרס) הובא מבית הכורך ביום וא"ו ט' שבט. כשהבאתי הקונטרס לכ"ק מו"ח אדמו"ר, מצאתיו בחדרו - בו הי' מתפלל, נכנסים לשם ליחידות וכו' - יושב על כסאו אצל שולחנו והסידור (תורה אור. ברוקלין תש"א) פתוח לפניו בע' מה: סיום הודו לה' והתחלת פתח אלי'. הנחתי הקונטרס על השולחן, ונענע בראשו בתנועה של אישור ושביעת רצון.

למחרת יו"ד שבט, ש"ק פ' בא . . . בשעה שמונה בבוקר נסתלק. ומני אז הנה רבים מחסידי חב"ד ואנ"ש קבלו עליהם ללמוד ביום יו"ד שבט, יום ההילולא שלו, את המאמר הנ"ל, שכבר נקבע שמו: "באתי לגני - ה'תשי"י, או "באתי לגני - השי"ת".

שנת ההסתלקות

לאחר ההסתלקות, התגלה למפרע כי זהו המאמר, שיצא לאור במיוחד ליום

מדברי רבינו על המשך

באחת ההתוועדויות הראשונות שלאחר יו"ד שבט ה'תש"י אמר רבינו:

"ב"המשך" האחרון שכתב רבינו ער האט אלץ באווארנט (= הוא הבהיר את הכל) ושם גם רמז את הכל". והוסיף שאת "התשובות על כל השאלות ששואלים – מחפש הנני בדברים שנתפרשו במאמרים אלה".

במהלך שנות הנשיאות התבטא רבינו ביטויים נפלאים על 'המשך ההילולא', ואף אמר שמאמר זה כולל את כל מהלך חיי האדם ותוכן עבודתו עלי אדמות.

הסיבה לכך ביאר הרבי: מכיון שיו"ד שבט הוא יום ההילולא של נשיא הדור, מובן שזה שייך לכל אחד ואחד מבני הדור.

ולכן המאמר שניתן ללמוד ביום ההסתלקות כולל את תוכן העבודה כולה. המאמר פותח בירידת הנשמה למטה ("דנשמה תרד למטה להתלבש בגוף"), ומסיים בזמן שהנשמה חוזרת לגן עדן ("דמי הוא היודע עתו וזמנו"). ובהמשך המאמר מבאר גם את תכלית העבודה - לעשות לו ית' דירה בתחתונים. ומביא הוראות כיצד צריכה להיות העבודה עד ביאת המשיח שבשבילה מבזבזים ופוחתים את כל האוצרות כולם.

במהלך שנת ההסתלקות אף התבטא שבמאמר זה ישנם הוראות אלינו עד לזמן ביאת המשיח.

כ"ק אדמו"ר התבטא ואמר על מאמר זה שיש בו "בעל שם'סקע ווערטער". סיפור מעניין נקשר להתבטאות זו:

בתו של המשפיע הרה"ח ר' ניסן נעמנאו ע"ה באה בקשרי השידוכין עם הרב שלום דובער פעוונזנער ע"ה, בתקופה שלפני ההסתלקות, ואת חתונתם קבעו ליום י"א אדר תש"י.

בינתיים אירעה ההסתלקות, ונמצא תאריך החתונה בתוך תקופת שנת האבילות. כמובן

ההסתלקות של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. רבינו כינה מאמר זה בהתוועדויות, במכתבים ובפרסומים שונים; "המאמר דיום ההסתלקות", "המאמר שהרבי הכין ליום ההסתלקות" וכדומה. ומרגלא בפומי' היה לקרוא ל'המשך' כולו "המשך ההילולא".

במשך שנת ההסתלקות החזיק רבינו את קונטרס 'באתי לגני' בסידורו והרבה לעיין בו ברבים בהזדמנויות שונות. כן הזכיר בהתוועדויות ובמכתבים במשך השנה עניינים שונים מהמשך זה.

לקראת יום ההילולא הראשון, יו"ד שבט תשי"א - עורר רבינו כמה פעמים אודות לימוד המאמר ואף ללמודו בע"פ ולחקוק אותיותו בזיכרון.

במכתב שהוציא בר"ח שבט כותב רבינו "אל אנ"ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר":

"הנני לעורר אודות מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד"ה באתי לגני - יו"ד שבט תש"י, אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא...".

ובמכתב הידוע שכתב באותו יום "אל אנ"ש תלמידי התמימים אל המקושרים או השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר . . ." בו הציע רבינו סדר מפורט ליום ההילולא, הורה לחזור את המאמר בע"פ לאחר התפילות, ואם אין מי שיחזור בע"פ, ילמדוהו מבפנים.

בש"פ בא ה'תשמ"ח אמר רבינו שיש ללמוד במאמר זה גם בשבת שלפני יו"ד שבט.

יש לציין שאף בשנים מאוחרות יותר היה כ"ק אדמו"ר שב ומעורר לקיים את 'מנהגי יום ההילולא' - כולל לימוד המאמר - ואף הורה למערכת השבועון 'כפר חב"ד' לפרסם את המכתב מידי שנה בשנה בגליון הנדפס קודם יום ההילולא. פעם התבטא הרבי, שבעל ההילולא נתן את המאמר ללמודו ביום הסתלקותו וגם בשנים הבאות לאח"ז.

שהתעוררה שאלה על קיום החתונה במועדה. על שאלתו של ר' ניסן אם לקיים החתונה במועדה, ענה כ"ק אדמו"ר במכתב (מיום ה' אדר ה'תש"י):

"במענה על שאלותיו הפרטיות:

לפענ"ד ישמח את החתן וכלה בניגוני חב"ד וכיו"ב. וכל המשמח כו' זוכה כו' וזוכה ב"ב לזמן דקול חתן וכלה משמח חתן עם הכלה.

ידוע שאצל הנשיאים וכפרט שמעתי שאצל אדמו"ר מחר"ש נ"ע הנה בעת אמירת המאמר ה' אומר מילות בודדות שהיו שייכות רק לפרטים מן השומעים וכאז"א ה' שומע רק השייך אליו. אלא שכ"ק אדנ"ע ביקש את אביו שהוא ישמע גם את כל המילות הנ"ל וניתן לו - כך שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ.

והנה גם במאמר שליום ההסתלקות ישנם כמה וכמה בעל ש"ססקע ווערטער ופתרון שאלתו כמש"כ לעיל הוא לפענ"ד שם רפ"ה ובטח ישמע - דערהערן - מש"כ ברפ"ה וישמיע להחוי"כ ולכל המסובין".

בלקוטי שיחות ח"ג מבאר כ"ק אדמו"ר, שמכיון שבעת ההסתלקות באים לידי שלימות "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו", לכן רואים במאמר שהוציא בעל ההילולא ליום ההסתלקות, את תמצית עיקר כל עמלו, ובעיקר בתחילת ובסיום המאמר.

כו"כ פעמים למד רבינו הוראות נפלאות מהמשך ההילולא, ולדוגמה בהתוועדות ט"ו בשבט תש"כ, אז למד רבינו הוראה על שנת ה"א מההילולא על העבודה דצבא ה', מכך שבעל ההילולא חילק את ההוראה על צבאות ה' וכתבה בפרק י"א ולא בפרק י'. וכהנה יש עוד (וראה בספר שערי המועדים חודש שבט במקומו. ובספר תו"מ סה"מ באתי לגני).

בהתוועדות י"ט כסלו ה'תשי"א, הורה רבינו שכל אחד ישנן חלק מהמאמר או את כולו

בע"פ, ומזמן לזמן, כשנמצא במבוכה, או שישנם אצלו ספקות, או שנמצא במצב ש"פגע בכך מנוול זה", יחזור במחשבתו את המאמר.

במכתב מיום השלושים להסתלקות, הציג רבינו לא' מהחסידים לומר פרק תהילים וללמוד חלק מהמאמר לפני החלטה בנוגע לנסיעה והסתדרות וכו'. וכן היו עוד מקרים דומים.

כמו כן אמר רבינו פעם, שההתבוננות העיקרית של האדם ביום ההילולא, צריכה להיות לקוחה מתוך המאמר. וב'פתח דבר' להמשך המאמר (פרקים יא-טו) שיצא לקראת פורים ה'תשי"א, כתב: **"באשר כ"ק מו"ח אדמו"ר קבע בעצמו מאמר ליו"ד שבט הוא יום ההסתלקות, הרי מי יבוא אחרי המלך לשנות בזה. וביום ההילולא שלו אין לנו אלא ללמוד ולהעמיק במאמר זה גופא"**.

כמו כן ציין רבינו כמ"פ שרואים ב'המשך מאמרים' זה עניין פלאי, שכ"ק אדמו"ר מהור"י צ"צ רמז במהלך 'המשך' זה כמה פעמים על דבר ההסתלקות שאירעה ביום שבו ניתן ה'המשך'. וציין עוד שיש לנו שם "רמז ביאור על מה שאירע".

רמז נוסף, אותו הוסיפו חסידים הוא, שכשמציין בתחילת המאמר "ואיתא במדרש רבה" מוסיף את המ"מ "במקומו". והרמז בזה הוא, שמארז"ל זה מוזכר כמ"פ במדרש רבה בשינוי בעל המימרא, אך 'במקומו' - היינו, במדרש רבה על שיר השירים (פרק ה' פסוק א'), נאמר מאמר זה בשם "אמר ר' מנחם חתניה דרבי..".

ד"ל שבכך מרמז בעל ההילולא על חתנו ממשיכו וממלא מקומו - רבינו נשיאנו.

באתי לגני תשי"א

לאחר שנה של תחינות והפצרות מצד חסידי ליובאוויטש מכל רחבי תבל הואיל

רבינו, ביו"ד שבט תשי"א, לקבל עליו את עול הנשיאות באופן רשמי. הסכמה זו באה לידי ביטוי בעת החילו לומר מאמר חסידות.

קבלת הנשיאות הייתה בעת ההתוועדות הגדולה שנערכה ביום רביעי מוצאי י' שבט, אור ל"א שבט, במלאות השנה להסתלקות.

כשעה לאחר תחילת ההתוועדות קם חסיד ישיש בשם הרב אברהם סענדר ע"ה נעמצאוו (חמיו של המזכיר ר' ניסן מינדל ע"ה) ואמר: "דער עולם בעט היים רבי'ן זאגן א מאמר חסידות", (=הקהל מבקש שהרבי יאמר מאמר חסידות).

ואכן בשעה עשר וארבעים פתח רבינו במאמר ד"ה "באתי לגני".

לפני תחילת המאמר אמר הרבי, תוך כדי שהוא מעיין בקונטרס של המאמר 'באתי לגני תש"י'; "אין דעם מאמר וואס דער רבי האט ארויסגעגעבן צו זיין יום הסתלקות, הויבט אן דער רבי מיט באתי לגני". ואז החל לומר בניגון של מאמר "באתי לגני" וכו'.

[אגב, גם המאמר הראשון שאמר כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"צ, ד"ה "ראשית גויים עמלק", היה מיוסד על המאמר האחרון שאמר אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע שגם הוא נקרא "ראשית גויים עמלק". "ממקום שחתם זה, פתח זה"].

בתחילה הביט בתוך הקונטרס, אך לאחר שהחל לבאר את הדיוק עיקר שכינה, הרים את עיניו הק' מהקובץ והביט ישר נכחו בעינים פקוחות, כשידיו הק' היו בכל העת מתחת לשולחן.

בזמן אמירת המאמר הזכיר רבינו תורות מכל רבותינו נשיאנו, נשיאי חב"ד.

לאחר שדיבר על דורנו - דור השביעי, והעבודה המוטלת עליו, (בסיום אות ג) הפסיק וציווה לנגן את ניגון ה'בינוני' וניגון מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

לאחר מכן המשיך ואמר את החלק השני של המאמר, בו ביאר את ענין "דירה בתחתונים" וגם בו הזכיר את כל נשיאי חב"ד.

לאחר החלק השני (בסיום אות ה) ציווה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר מהור"ש ומכ"ק אדמו"ר הצ"צ.

לאחר מכן המשיך את החלק השלישי בו ביאר את ענין 'שטות דקדושה וכו'', במהלך חלק זה סיפר רבינו סיפורים מכל רבותינו נשיאנו אודות אהבת ישראל. בהמשך דיבר על ענין ה'הסתלקות' ואז מנה ברצף את כל נשיאי חב"ד: "ופי' ענין הסתלקות פירשו כל הרביים כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי, כ"ק אדמו"ר הצ"צ, כ"ק אדמו"ר מהר"ש, כ"ק אדמו"ר נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר שאין הכונה בפירוש תיבת הסתלקות...".

בסיום המאמר דיבר אודות בעל ההילולא ובכה מאד, וסיים: "איצטער איז אין הדבר תלוי אלא בנו! און אט דאס האט דאך יעדערער פון אונז - אט דאס וואס מיר זיינען אלע "כל השביעין", האבן מיר דאך אלע אט די חביבות, איז במהרה בימינו בעגלא דידן ולמטה מעשרה טפחים, זאלן מיר אלע זוכה זיין זיך זעהן מיטן רבי'ן, און ער זאל אונז ארויסנעמען פון דעם גלות הרוחני והגשמי, און בריינגען אונז צו דער גאולה שלימה במהרה בימינו אמן".

בשבת שלאחר יו"ד שבט, ש"פ בשלח, המשיך רבינו לבאר את המשך ההילולא ואמר את המאמר ד"ה "היושבת בגנים" (המבאר את המאמר ד"ה זה שהוציא כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"צ לקראת י"ג שבט), והזכיר אז תורות גם מהבעש"ט והה"מ (הטעם להזכרתם רק בשבת זו, ראה לקמן).

הכנת המאמר

עובדה מעניינת שאינה מפורסמת דיה, שמענו בשם התמים ר' משה גרונר ע"ה,

(נמסר מא' השלוחים שי' ששמע סיפור זה בעצמו מר' משה גרונר ע"ה):

ליל י' שבט תשי"א, לילה קודם להתוועדות הגדולה, חדר המזכירות היה ריק מאדם, לבד הרב משה גרונר ע"ה שישב על מקומו הקבוע שם.

לפתע צלצל הטלפון. ר' משה, על אף ששהה רבות בחדר המזכירות, לא היה ניגש לעולם לטלפון, מפני שלא עבד במזכירות. מלבד אותה הפעם שלאחר כמה צלצולים חוזרים ונשנים ניגש לענות. על הקו היה הרבי.

הרבי שאל את ר' משה האם יש מאן דהו ב'מזכירות', והנ"ל ענה שלא. ואז שאלו הרבי האם הוא יכול לגשת אליו לביתו (ששכן אז ברחוב ניו יורק פינת רחוב פריזידנט). כמובן שהשיב בחיוב, ואץ רץ לכיוון ביתו של הרבי.

בהגיעו לבית אמר לו הרבי, שיש יהודי שנמצא כעת בבית רפואה, והוא רוצה לבקרו, אך איננו יודע את מספר הטלפון של הרופא הממונה עליו, לכן הוא מבקש מר' משה, שינסה להשיג את הרופא, וכשישיג יודיע לו.

בינתיים נכנס הרבי לחדר הלימוד. לאחר זמן ר' משה השיג את הרופא, וקרא לרבי שידבר עמו. הרבי ניגש אל המסדרון - שם שכן הטלפון, ור' משה נכנס לתוך חדר הלימוד ע"מ שלא להאזין לשיחה.

את המחזה שנגלה לעיניו, סיפר ר' משה ע"ה:

במרכז השולחן בחדר הלימוד, היה מונח קונטרס המאמר של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, כשתחתיו מחברת עליה היו רישומים שונים בכת"ק של כ"ק אדמו"ר (מתוארכת משנת תש"ח לערך).

מסביב למאמר היו מונחים ספרים מכל רבותינו נשיאנו כשהם פתוחים. וביניהם היו מונחים גם ספרים מהבעש"ט והה"מ כשהם סגורים.

לאחר שהרבי סיים את הטלפון, ניגש ואמר לר' משה שהוא נוסע לבקר את היהודי החולה,

וביקש מר' משה שימצא בספרייה שהייתה בחדר, ספרי קבלה (שהוזכרו במאמר) ויניחם פתוחים על השולחן.

כמה מדהימה העובדה, שברגעים נעלים אלו, של יום ההילולא הראשון ויום קבלת הנשיאות יו"ד שבט התשי"א, תוך כדי עוסקו בהכנת מאמר הנשיאות, התעסק רבינו ב'אהבת ישראל' בגופו. עובדה זו מזכירה את סיפורי 'אהבת ישראל' העצומה של רבותינו נשיאינו, אותם סיפר הרבי למחרת במהלך המאמר...

מחזורי 'באתי לגני'

במאמר הראשון, בשנת תשי"א, ביאר רבינו בעיקר את הפרק הראשון מהמאמר ד"ה באתי לגני של אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, וכלשון רבינו "המאמר באתי לגני ה'תשי"א - מיוסד בעיקרו על הפרק הראשון מד"ה באתי לגני ה'תשי"י".

בהתוועדות בשנה הבאה, יו"ד שבט ה'תשי"ב, החל רבינו את ההתוועדות באמירת מאמר ד"ה "באתי לגני" בו ביאר את הפרק השני מה'המשך' של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

וכן על מאמר זה כתב רבינו "מאמר זה מיוסד בעיקרו על הפרק השני מד"ה באתי לגני ה'תשי"י - המאמר הניתן, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע, ללמוד אותו ביום יו"ד שבט ה'תשי"י, יום בו נסתלק".

מאז, מדי שנה בשנה, נהג רבינו להתחיל את המאמר של יו"ד שבט ב'דיבור המתחיל' "באתי לגני", כשבכל שנה מבאר פרק נוסף במאמר. בשנת ה'תשי"ג ביאר פרק שלישי, וכן הלאה. בשלושת השנים הראשונות זכינו והואיל הרבי אף להגיה את המאמרים.

בשנת ה'תשל"ל סיים רבינו לבאר את כל עשרים הפרקים של ה'המשך' בפעם הראשונה (ראה לקמן).

פ ת ח ד ב ר

לקראת יו"ד שבט, "העשירי לה' קודש", יום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהור"י צ'צ'וקללה"ה נבג"מ זי"ע, הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה באתי לגני גו', שנאמר בהתוועדות דמוצ"ק פ' בשלח, י"א שבט (מאמר ב), ה'תשכ"ח.

* * *

המשך באתי לגני ה'שי"ת, המאמר שניתן ע"י כ"ק אדמו"ר מהור"י צ'צ'וקללה"ה נ"ע ללמוד אותו ביום יו"ד שבט ה'שי"ת¹, יום הסתלקותו, מכליל עשרים פרקים, ובכל שנה ושנה נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר במאמרו ד"ה באתי לגני - פרק אחד מהמשך². ד"ה באתי לגני ה'תשכ"ח הנ"ל מיוסד בעיקרו על פרק חי מהמשך, ויוצא לאור לקראת יו"ד שבט שנה זו - בו לומדים פרק הנ"ל בפעם השני'.

מערכת "אוצר החסידים"

שנת תשמ"ח (תהא שנת חירות משיח)
ברוקלין, נ.י.

1) והמשכו: ד"ה היושבת בגנים, מאמר לפורים (פרקים זא-טו), וסיום המשך (פרקים טז-כ) ליום ב' ניסן.
2) שבת פרק מעשרים הפרקים מלמד (גם) שנת אחת בלבד עיצמה ולאחרי שנשלמו עשרים השנים הראשונות (ה'תשי"א-ה'תש"ל), מתחילת המנין דעשרים שנים השניים, שגם הם מתאבדים מעשרים פרקים אלו, כל שנה פרק אחד.

לקראת יו"ד שבט ה'תשמ"ח. ראה צילום), שהוגה ע"י רבינו:

"המשך באתי לגני ה'שי"ת, המאמר שניתן ע"י כ"ק אדמו"ר מהור"י צ'צ'וקללה"ה נ"ע ללמוד אותו ביום יו"ד שבט ה'שי"ת [והמשכו: ד"ה היושבת בגנים, מאמר לפורים (פרקים זא-טו), וסיום המשך (פרקים טז-כ) ליום ב' ניסן], יום הסתלקותו, מכליל עשרים פרקים, ובכל שנה נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר במאמרו ד"ה באתי לגני - פרק אחד מהמשך.

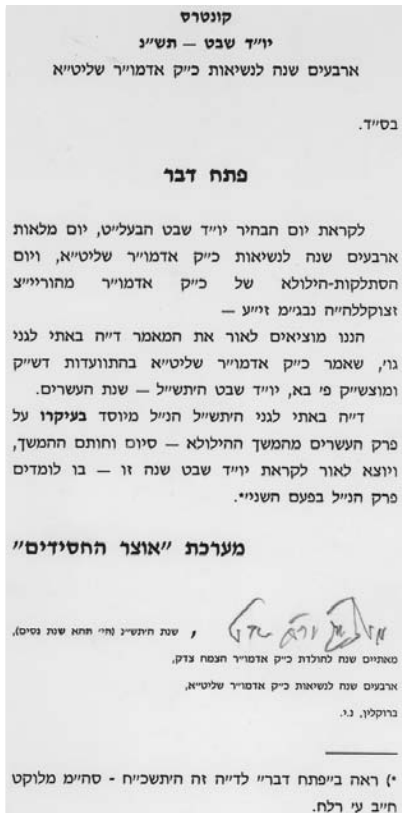
שכמה נוהגים ללמוד פרק מעשרים הפרקים עה"ס (גם) דשנה אחר שנה. ולאחרי שנשלמו

ביו"ד שבט ה'תשל"א, שרר מתח רב בקרב אנ"ש והתמימים, מה יבאר רבינו במאמר 'באתי לגני' דאותה שנה. והנה להפתעת כולם, החל רבינו לבאר את המשך בפעם השנייה.

ביו"ד שבט תשמ"ה, ביאר רבינו, באמצע המאמר, את ענין הלימוד בפעם השניה: "לאחרי שלמדו את עשרים הפרקים של המשך במשך עשרים השנים הראשונות, שאז נעשה הענין דבן עשרים שנה ראוי למכור (לישא וליתן) בנכסי אביו, הנה אח"כ לומדים אותם פעם שני', כפלים לתושי".

באופן מפורט ניתן לקרוא ע"כ ב'פתח דבר' לד"ה באתי לגני ה'תשכ"ח (שיצא לאור

עשרים השנים הראשונות (ה'תשי"א-ה'תשל"ל), מתחילין גם המנין דעשרים שנים השניות, בעשרים פרקים אלו, כל שנה פרק אחד".

מאז הסתלקות הרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע ביום כ"ב שבט ה'תשמ"ח, חדל רבינו להתוועד בימות החול, ומשום כך לא נאמרו מאז עוד מאמרי 'באתי לגני'. אך כמנהג רבינו בשנים אלו להגיה מאמרים לקראת יומי דפגרא, הגיה לקראת כל יו"ד שבט, את המאמר מהמחזור הראשון המתאים לפרק הנלמד באותה שנה.

בשנת ה'תש"נ נסתיים המחזור השני של לימוד ה'המשך', ובשנת ה'תנש"א התחיל המחזור השלישי. וכלשון רבינו במאמר ד"ה באתי לגני תשל"א שיצא לקראת י' שבט ה'תנש"א, "בשנה זו (תנש"א) מתחילים ללמוד ההמשך בפעם השלישית".

המחזור השלישי שנפתח ע"י כ"ק אדמו"ר, מסתיים בשנה זו, שנת ה'תשע"ב.

באתי לגני תשל"ל

י' שבט ה'תשל"ל נצרב בתודעתו של כל חסיד, כ"י שבט הגדול" בו סיימו את ספר תורה של משיח, אך בנוסף למאורע הסיום, אירע בו עוד מאורע מיוחד: בו נסתיים לימוד עשרים הפרקים של המשך "באתי לגני".

כ"ק אדמו"ר אמר בשנה זו ג' מאמרים, הראשון בעת סיום הס"ת ד"ה "להבין ענין כתיבת ס"ת", השני בש"ק ד"ה "באתי לגני", והשלישי במוצש"ק אף הוא ד"ה "באתי לגני".

[בעת לימוד ההמשך בפעם השניה - יו"ד שבט תש"נ - כ"ק אדמו"ר הגיה המאמר דמוצש"ק בשילוב קטעים ממאמר השבת. ויצא לאור בקונטרס "יו"ד שבט ה'תש"נ".

מאמר זה שייך לשנה זו בה למדים את ההמשך בפעם השלישית].

במאמר זה אנו רואים דבר פלאי מאד, (שצויין בהערה 106 מאמר), ובהקדים:

בשנת תש"ה ביאר כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ שזה שדיבר אביו (אדמו"ר מהורש"ב) בר"ה תרס"ג אודות הענין דחי בעצם וחי להחיות, הוא מכפי שנמלאו אז עשרים שנה להסתלקות אביו כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

בהערה לשיחה זו (שכנראה נכתבה על ידי כ"ק אדמו"ר) נכתב שזה גם הסיבה שביום ב' ניסן ה'ש"ת ביאר כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ את ענין ד"חי בעצם וחי להחיות", היות ואותה השנה הייתה שנת העשרים להסתלקות אביו.

והנה אף במאמר באתי לגני תשל"ל בו מלאו עשרים שנים מהסתלקות כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ, ביאר רבינו את הענין ד"חי בעצם וחי להחיות".

במאמר זה דיבר רבינו גם על מהותו של פרק העשרים מהמשך באתי לגני (השייך לשנה זו - תש"ע), שמפאת היותו ה"פרק האחרון הסיום והחותם דההמשך, מבואר [בן] הסך הכול והנקודה הפנימית והתיכונית דכל ההמשך. ויש לקשר זה עם זה שפרק זה הוא פרק העשרים, עשרים בגימטריא כתר, דכתר הוא רצון, והנקודה והסך הכל של כל ענין הוא השלמת הרצון. . ולכן, בפרק העשרים שבו מבואר הנקודה הפנימית דכל הענינים שבפרקים הקודמים".

מבט תוכני

ה'המשך' נאמר ע"י כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ בש"פ בא וש"פ בשלח בשנת תרפ"ג, והינו מיוסד בתחילתו על מאמר ד"ה באתי לגני ה'תרנ"ח של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

ה'משך' זה מתחלק לב' חלקים כלליים, כשבחלקו הראשון מתבאר כללות העבודה, ובחלקו השני ממשיך לבאר את הכוחות שניתנים מלמעלה וכו', דבר שמתבטא בכך שבאמירתו (בשנת ה'תרפ"ג) נחלק לשניים: ד"ה "ויהי בעצם היום" וד"ה "ויאמר גו' מה תצעק אלי". בהתוועדות י' שבט ה'תש"כ ביאר רבינו הקשר בין תחילת ההמשך לבין סוף הפרק העשירי, שבמדה מסויימת הוא סוף המאמר באתי לגני - דהוי סוף החלק הראשון.

אך בפרטות מתחלק ההמשך לד' מאמרים הכוללים עשרים פרקים (וכדברי רבינו שהם בגימ' כתר).

בקטעים דלקמן אין סיכום תוכני על מאמרי באתי לגני, אך יש בהם הצצה קטנה לכללות תוכן המשך באתי לגני של כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ.

במאמר הראשון מבאר את ענין עיקר שכינה בתחוננים, ושע"י אתכפיא ואתהפכא וממשיכים את אור הסובב בכולהו עלמין

בשווה. ממשיך לבאר את ענין הקרבנות בעבודה. מבאר גם את ענין הרוח שטות שמכסים על מדות דנה"א. את השטות שלמעלה מטו"ד דקדושה, ובעבודת האדם.

במאמר השני מבאר את המילה "קרש" שהיה במשכן, ענין אותיות ד' ר' ה' ק' וי' בעבודת השם בפרטות. ואת ענין הקרשים והנפעל ע"י העבודה למטה, וענין הקשר ושקר שנהפך לקרש.

במאמר השלישי מבאר את ענין "צבאות הוי", ענין המלחמה ופתיחת האוצרות. מבאר את ענין האוצר למעלה וענין "אור אין סוף למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה אין תכלית". כ"ז - בעבודת כאו"א בבעלי עסקים ויושבי אהל. וממשיך לבאר הענין שמוחד "ואתה מוח' את כולם" ומאיך אינו משתנה ואינו מתפעל וכו'. ענין אוא"ס לפני הצמצום ולאחר הצמצום במשל ממשפיע ומקבל.

במאמר הרביעי מבאר ההבדל בין ב' הענינים ד"למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. בדוגמת המקיפים ד"אור ישר" ו"אור חוזר". אור השייך לעולמות ואור שלמעלה מן העולמות. מדרגת ה"אוצר". ענין השינוי במדות דלמעלה. ענין הנצח שמושרש בעצם הנפש ושייך לנש"י. ומסיים בענין ירידת הנשמה בגוף. ועבודת ה' במדת הנצחון להתגבר על הנה"ב ועי"ז ממשיך האוצר.

סדר אמירת המאמר

האותיות הראשונות במאמרי באתי לגני מהווים כעין 'סיכום' של הפרקים הקודמים לפרק של אותה שנה. וכפי שאמר פעם רבינו (באתי לגני ה'תשמ"ז): "ולכן נקבע המנהג ללמוד מאמר זה ביום ההילולא מידי שנה בשנה, ובאופן שמתחילים מהתחלת המאמר, וממשיכים התוכן דכמה פרקים בקיצור עכ"פ, ואז מבארים את הפרק המיוחד המתאים לאותה שנה, ע"פ סדר השנים".

לעיתים היה רבינו ממשיך לבאר ענינים שונים שנאמרו במאמר, באחת השיחות שלאחר המאמר, או בשבתות שלאחרי יו"ד שבט.

יש לציין שמאמרי 'באתי לגני' מתייחדים בחידושים נפלאים ועמוקים מאד בתורת החסידות שזכינו שרבינו גילה לנו אותם.

בשנים ה'תשל"ד, ה'תשל"ה, ה'תשל"ח, ה'תשל"ט, ה'תשמ"ב וה'תשמ"ו ביאר במאמר גם פסוק מפרק התהילים שלו המתאים לאותה השנה.

ברוב השנים, נאמרו מאמרי באתי לגני במנגינה של מאמר, עם ניגון לפניהם ולאחריהם. מלבד בשנים תשמ"ו - תשמ"ח, בהם נאמרו המאמרים בניגון של שיחה - 'מאמר כעין שיחה'.

הזכרת הנשיאים

במאמרי "באתי לגני" נהג רבינו להזכיר תורות מכל נשיאי חב"ד החל מהבעש"ט והה"מ (לבד בשנת ה'תשי"א, אז הזכיר את הבעש"ט והה"מ רק בד"ה היושבת בגנים שנאמר בשבת שלאחר י' שבט, כנ"ל וכדלקמן).

את התורות היה מזכיר בשם אומרם. ולדוגמא: "וכפי שמבאר אדמו"ר המהר"ש במאמרו ד"ה". וכן בכולם.

משנת ה'תשל"ה ואילך הזכיר רבינו לעיתים גם מתורת אביו כ"ק הרה"ג והרה"ח והמקובל וכו' ר' לוי יצחק נ"ע.

משנת ה'תשל"ג עת מלאו ארבע מאות שנה להסתלקות האריז"ל, הזכיר רבינו בכל פעם תורות מהאריז"ל - מלבד בשנים ה'תשמ"א, ה'תשמ"ג, ה'תשמ"ה וה'תשמ"ח.

לאחר תקנת לימוד הרמב"ם היומי (באחש"פ ה'תשד"מ) הזכיר רבינו בכל מאמר 'באתי לגני' תורות מהרמב"ם.

בשבת הראשונה שלאחר קבלת הנשיאות -

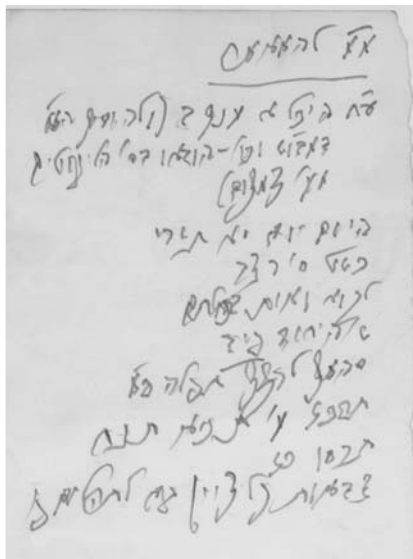
ש"ק פ' בשלח י"ג שבט ה'תשי"א - דיבר רבינו אודות ענין הזכרת כל הנשיאים:

"ההזכרה בשם הוא ע"ד הידוע שהמצטער באמת על מיעוט או העדר ההבנה בדברי רז"ל ומזכיר את שמותיהם ונפשו חשקה בהם וכו' - הרי זה ענין ויש בו תועלת בכמה ענינים. וגם, ע"ד שמצינו בעבודה שהיו אומרים "האיר פני כל המזרח עד שבתברון כדי להזכיר ולהמשיך זכות אבות".

באותה העת ביאר רבינו מפני מה לא הזכיר במאמר הראשון את שמות הבעש"ט והה"מ:

"בעת החתונה - אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שבשמחת נישואין באים מעולם האמת נשמות האבות עד ג' דורות למפרע בכל ישראל, ויש כאלה שאצלם באים יותר ויותר דורות למפרע, ומנה כ"ק מו"ח אדמו"ר את כל הרביים, עד לאדמו"ר הזקן.

כיון שבעת ההיא לא מנה כ"ק מו"ח אדמו"ר יותר (לפני אדמו"ר הזקן), לכן, בהמאמר הנאמר ביו"ד שבט" לא הזכרתי בשם אלא עד אדמו"ר הזקן. ידא הנני להתערב, ובכלל לשם מה להתערב, כיון שהרבי לא הזכיר יותר. אבל, כיון שבכל זאת הפריע לי הדבר, לכן, היום,

י"ג שבט, שהוא עדיין בהמשך ליו"ד שבט – כמודגש בכך שהמאמר היושבת בגנים די"ג שבט הוא המשך למאמר באתי לגני דיו"ד שבט - הזכרתי, בשם עד הבעש"ט.

בשנים האחרונות התגלו מספר כתי"ק בו רבינו מציין "יאר נתיב" (מראי מקומות שצוינו ל)למאמר - שם כתב ציון לתורת הנשיא אותה הזכיר במאמר.

המשכי באתי לגני

כשיו"ד שבט היה חל ביום הש"ק (כהקביעות דשנת ההסתלקות) היה רבינו אומר את המאמר בהתוועדות השבת, וחוזרו ואומרו בהוספות ושינויים וכו' בעת ההתוועדות הגדולה במוצאי ש"ק (מלבד בשנים ה'תשי"ז וה'תשד"ז). כן היה בשנים: תשכ"ז, תשכ"ח, ה'תשל"ל, התשל"ג, ה'תשל"ד ה'תשל"ו.

בשנים הראשונות, כשאירע ו'י שבט חל להיות ביום השישי, וממילא ההתוועדות הגדולה - בה היה אומר כ"ק אדמו"ר מאמר באתי לגני - שבד"כ מתקיימת במוצאי י' שבט נדחית למוצש"ק, היה רבינו חוזר מאמר ד"ה באתי לגני בליל ש"ק לאחר קבלת שבת. דבר נדיר מאד כשלעצמו. והמשיך לאמרו (באותו ד"ה) במוצש"ק בעת ההתוועדות הגדולה. כן היה בשנים ה'תשח"י, ה'תשכ"א והתשכ"ד. (בשנים תשכ"א, תשכ"ד אמר רבינו מאמר בתוכן 'באתי לגני' ג' פעמים. (א) לאחר קבלת שבת אמר מאמר ד"ה באתי לגני, (ב) בעת התוועדות השבת - בשנת תשכ"א ד"ה ויהי בשלח, ובשנת תשכ"ד ד"ה צדקת פרוזנו, (ג) במוצש"ק ד"ה באתי לגני).

פעמים, כשהי' יו"ד שבט חל ביום הרביעי בשבוע, כפי הקביעות של שנת תשי"א, היה רבינו עורך התוועדות בשבת שלאחרי יו"ד שבט - ש"ק פ' בשלח י"ג שבט - בה היה אומר מאמר ד"ה "היושבת בגנים", בו היה ממשיך לבאר את מאמר באתי לגני. כן היה בשנים

ה'תשי"א, ה'תשכ"ט, ה'תשל"ב, ה'תשל"ה, התשל"ח, ה'תשל"ט. (בשנים ה'תשל"ח, ה'תשל"ט עקב המצב הבריאותי התוועדות השבת נערכה במוצש"ק אז אמר את המאמר ד"ה היושבת בגנים. יש לציין שבשנתיים אלו אמר רבינו גם בהתוועדות ט"ו בשבט מאמר המשך (בד"ה באתי לגני)).

בשנים ה'תשל"ו וה'תשמ"ח בשבת שלפני יו"ד שבט אמר רבינו מאמר ד"ה "באתי לגני", ואמר שוב מאמר ד"ה "באתי לגני" בהתוועדות יו"ד שבט.

יש לציין המשכים נוספים שנאמרו בשנים: **ה'תשל"ג** - בש"פ בא ובהתוועדות יו"ד שבט נאמר מאמר ד"ה "באתי לגני", ונמשך הביאור בש"פ בשלח בד"ה "ובני ישראל הלכו ביבשה", ובש"פ יתרו בד"ה "בחודש השלישי" (סה"כ ד' מאמרים).

ה'תשמ"ה - בש"פ בא ד"ה באתי לגני, והמשכו בהתוועדות ט"ו בשבט בד"ה "ארבעה ראשי שנים", והמשכו בש"פ יתרו בד"ה וישמע יתרו.

ה'תשכ"ו - המשיך רבינו בש"ק בשלח בד"ה ויולך הוי' את הים.

ה'תשמ"ו - החל רבינו בשבת שלפני יו"ד שבט לבאר את המאמר "באתי לגני" במאמר ד"ה "ויהי בעצם היום הזה", והמשיכו ביו"ד שבט בד"ה "באתי לגני", וסיימו בש"פ בשלח בד"ה "ויאמר גו' מה תצעק אלי". (ב' הד"ה - מלבד "באתי לגני" - הם הד"ה דשנת אמירת המאמר התרפ"ג. כנ"ל).

הגהת המאמרים

ה'תורה' הראשונה שיצאה לאור מכ"ק אדמו"ר עם ה'שער בלאט' והתואר "כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש" הוא המאמר באתי לגני ה'תשי"א, וזה דבר המעשה (ע"פ המסופר ביומן 'מי בראשית'):

ה'תשי"ג, ה'תשי"ט, ה'תשכ"ח, ה'תשכ"ט, ה'תשל"ז, ה'תשל"ח, ה'תשל"ט, ה'תשל"א, ה'תשל"ב, ה'תשל"ז, ה'תשל"ח, ה'תשמ"מ, וה'תשמ"ח.

יש לציין שבשנת ה'תשל"ז (וכן בשנים ה'תשל"ל, ה'תשל"א) עת אמר רבינו ב' מאמרים, הגיה רבינו המאמר השני דווקא. יש לכך סיבה מיוחדת, כפי שנכתב בפתח דבר למאמר שנאמר בשנת ה'תשל"ז:

"המאמר נאמר ב' פעמים - בהתוועדויות דיום ש"ק יו"ד שבט, ובמוצש"ק - עם שינויים והוספות. כיסוד מדפיסים המאמר שנאמר בפירסום יותר - בהתוועדות דמוצש"ק, וההוספות דיום ש"ק באים בהערות".

הנחת המאמרים

כמעט כל מאמרי באתי לגני (מלבד אי אלו מאמרים שלא הגיעו לידינו לע"ע) שנאמרו, הונחו ברשימת השומעים.

הנחות אלו לא הוגהו על ידי הרבי, מלבד הערות ספורות שלעיתים הואיל לציין על רשימת ההנחה, כפי שהיה בשנת ה'תשל"ו.

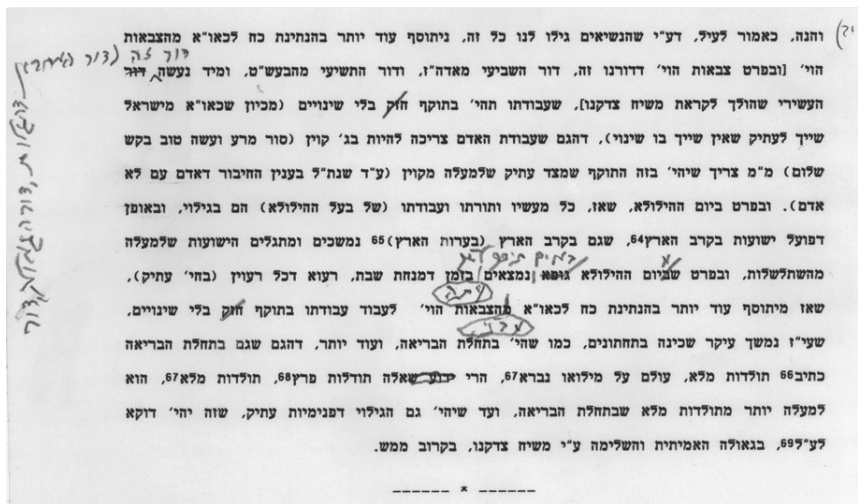
המחזור הראשון של המאמרים באתי לגני (תשי"א - תשל"ל) יצא לאור בספר מיוחד בפ"ע בשם "ספר המאמרים באתי לגני

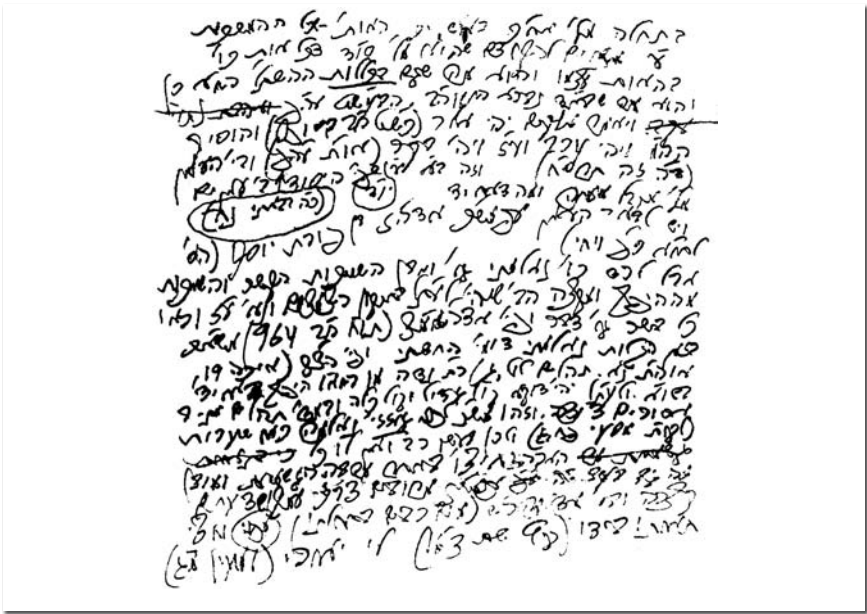
ביום י"א ניסן התשי"א לפני שנסע רבינו ל'אהל', יצאה הודעה מאת הרבי וזה תוכנה "אלו הרוצים להתמסר ולציית מבלי לשאול שאלות, יחתמו על פתק את שמם ושם אמום, אין להם על מה לפחד, לא יהיו ענינים שבאופן ד"לעלות השמימה", אבל אלו שיחתמו עליהם לדעת שצריכים לציית". והוסיף רבינו שצריכים לידע שאין זה משחק. כל התמימים חתמו את שמוותיהם ומסרו ע"מ להכניס לרבי, כשראה רבינו את הפתק אמר "עס איז א ערנסטע זאך". אח"כ הלך רבינו ל'אהל'. הנוכחים שם סיפרו, שבהיותו באהל חזר רבינו (מתוך הכתב) על כל המאמר ד"ה באתי לגני שאמרו ביו"ד שבט בעת קבלת הנשיאות.

כשחזר רבינו מה'אהל' מסר את המאמר הנ"ל להוציאו לאור, אך הזהיר שלא ידפיסוהו בדפוס וכיו"ב אלא בצילום. אולם אח"כ הראו לרבינו את ה'שער בלאט' שמכינים עם התואר "כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש", ונתן הסכמתו לזה וציווה שידפס עד ליום י"ג ניסן. וכן היה.

[יש לציין שעל הקונטרס הנדפס היה מצוין בצד, המיספור "א", כפי שהיה נהוג בקונטרסים של כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע].

כמו כן הואיל רבינו במשך השנים להגיה את מאמרי "באתי לגני" דשנות: ה'תשי"ב,

המאמרים הבלתי מוגהים בעריכה החדשה והמסודרת (שהופיעו בשנים האחרונות); הובאו גם השיחות והמאמרים שנתבארו בהם עניינים מהמאמר; רשימות ה"איר נתיב" שהגיעו לידינו על המאמרים ומפתח עניינים מפורט על כל המאמרים.

בשנים האחרונות זכינו ונמצאו ד' רשימות שכתבם רבינו לעצמו ממאמרי באתי לגני שאמר והם מהשנים: ה'תשי"ג, ה'תשי"ז, ה'תשכ"ו וה'תשל"ה. הרשימות הובאו גם הם בספר החדש במקומם (ראה צילום).

חידוש מיוחד בספר הוא, הדפסת פאקסמיליא - צילום כתי"ק מכ"ק אדמו"ר על כל מאמר ומאמר ממאמרי "באתי לגני".

הספר נחלק לב' חלקים, החלק הראשון כולל את המאמרים על הפרקים א-י מהמשך. והחלק שני כולל את המאמרים על הפרקים יא-כ מהמשך ההילולא.

ונחתום בזה כפי שנכתב בסיום המאמר: "ונזכה וזהו זיק מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו". ■

ח"א", ויצא לאור לקראת יום הבהיר י"א ניסן ה'תשל"ז. בתחילת הספר נדפס 'המשך ההילולא' כולו.

יש לציין שהיה זה חידוש מיוחד, מפני שבתקופה זו, לא הסכים רבינו להדפיס כלל עניינים בלתי מוגהים בהדפסה רגילה, בסמל קה"ת ו'בשער בלאט'. ואילו ספר זה המכיל ברובו מאמרים בלתי מוגהים יצא לאור עם 'שער בלאט' וסמל קה"ת.

המחזור השני של המאמרים באתי לגני (תשל"א - תשמ"ח) יצא לאור בספר מיוחד בפ"ע בשם "ספר המאמרים באתי לגני ח"ב", ויצא לאור לקראת יום הגדול והקדוש יו"ד שבט ה'תנש"א.

במהלך השנים האחרונות - בעת לימוד המחזור השלישי של מאמרי "באתי לגני", נהג 'ועד הנחות בלה"ק' להו"ל לקראת יו"ד שבט מידי שנה בשנה, קונטרס המכיל את המאמרים שאמר הרבי על הפרק הנלמד באותה השנה, כולל הפרק מכ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע.

בשנה זו יצא לאור עולם הספר "תורת מנחם ספר המאמרים באתי לגני", ומהחידושים שבספר זה:

